

Eestis ilmunud Ida-kirjandus: oktoober 2010 – aprill 2012

Ida klassika tõlked

Gilgameši eepos. Akkadi keelest tõlkinud ja seletused kirjutanud Amar Annus. *Bibliotheca Antiqua* 1. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2010, 242 lk.

Maailma vanima eepose — sumerite Gilgameši eepose kommenteeritud tõlge. Eepose alged ulatuvad varasesse Sumerisse, lõplik teisend kujunes umbes 650. a e.m.a ja säilis savitahvleil Assüüria pealinna Niineve varemeis. Gilgameši eepos on mõjutanud muistse Lähis-Ida tsivilisatsioonide vaimukultuuri ja mütoloogiate arengut, muu hulgas sisaldades ka varasemat versiooni Vana Testamendi 1. Moosese raamatust tuntud ülemaailmse veeuputuse loost.

Ikkyū Sojūn. Hullunud pilv. Klassikalisest hiina keelest tõlkinud ja kommenteerinud Rein Raud. *Bibliotheca Asiatica* 1. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2010, 76 lk.

Ikkyū Sojūn (1394–1481) on kahtlemata üks kõige huvitavamaid inimesi, keda jaapani kultuurist läbi aegade leida võib. See iseäralik ja vastuoluline munk oli korraga nii keskaegsete Euroopa vagantide kui ka harraste müstikute vaimusugulane, nii institutsioonides jäigastunud budismi halastamatu kriitik kui ka tavanorme põlastav skandalist ja kompromissitult oma eetilisi väärtusi ülal hoidev elunautija. Tema “kalaturgude, kõrtside ja lõbumajade” zen on leidnud parima väljenduse rohketes värssides, mida ta kirjutab noorest east kõrge vanaduseni. Hiljem on need koondatud mahukaks luulekoguks, millest on nüüd ka eesti lugejani jõudnud väike valik.

Ptahhotepi elutarkus. Vanaegiptuse keelest tõlkinud ja kommenteerinud Sergei Stadnikov. *Bibliotheca Antiqua* 2. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2011, 159 lk.

Egiptuse Vana riigi aegse pealinna Memphise ülikule Ptahhotepile omistatud elutarkuste kogumik on Vana-Idamaa tarkuskirjanduse pärl. Ühtlasi on see maailmakirjanduse raudvarasse kuuluv teos, mida juba vanad egiptlased lugesid austusega kui iidset ja auväärset teksti. Kuigi selles leiduvad eetilised doktriinid tunduvad osalt veidi vananenud, tasub paljusid Ptahhotepi õpetlikke maksime tänapäevalgi järgida. Raamat algab pikema saatesõnaga, järgneb 17 lk tõlget, mida seejärel põhjalikult kommenteeritakse.

Saigyō. Mägikodu. Klassikalisest jaapani keelest tlk ja kommenteerinud Alari Allik. *Biblioteca Asiatica* 3. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 222 lk.

Saigyō (1118–1190) on tuntuim varakeskaegne jaapani luuletaja, keda ka tänapäeval endiselt suure huviga loetakse ja uuritakse. 1140. aastal hakkas ta 22-aastasena kõigile ootamatult mungaks, elades kogu oma järelejäänud elu tõsi-se erakust rännumehena, kes raskusi trotsides ronis mööda kaljuseid mäenõlvu ning ööbis külmas mägiõhus okstest ja rohust valmistatud tagasihoidlikes onnides. Kogetu valas ta luulevormi. Saigyō “Luuletusi mägikodust” sisaldab veidi üle 1500 waka, mis on kirjutatud autori erinevatel eluperioodidel. Käesolev eestindus koondab neist esindusliku valiku, andes hea ülevaate kõikidest olulistest teemadest Saigyō loomingus. Raamat on varustatud tõlkija kommentaaride ja eessõnaga.

Tooma evangeelium. Kopti keelest tõlkinud Uku Masing, eessõna kirjutanud Jaan Lahe, kommentaarid Kaide Rätsep. Tartu: Johannes Esto Ühing, 2012, 95 lk.

Tooma evangeelium kuulub Uue Testamendi apokrüüfide hulka. See on Jeesuse ütluste kogumik, mis pärineb tõenäoliselt 2. sajandi keskpaigast ja on säilinud koptikeelses tõlkes. Osa Tooma evangeeliumis leiduvatest Jeesuse ütlustest oli kuni evangeeliumi avastamiseni 1945./1946. a tundmatud; osa on tuntud ka kirikuisade tsitaatide või teiste apokrüüfsete evangeeliumide kaudu. Samuti sisaldab Tooma evangeelium paralleelse sünoptilistes evangeeliumides leiduvate Jeesuse sõnadega. Eesti keelde on Uku Masing Tooma evangeeliumi tõlkinud juba 1971. a. Käesolev raamat sisaldab tema kahte tõlkevarianti (sõnasõnaline ja üldloetavam) ning kommentaare. Raamat on soovitatud õppevahendina Tartu Ülikooli usuteaduskonnas.

Zar’a Jaa’qoobi arutlused. Ühe abessiinia mamhõri elu ja mõtted. Etioopia keelest tõlkinud Uku Masing. Tartu: Johannes Esto Ühing, 2012, 93 lk.

Pikka aega peeti Zar’a Jaa’qoobi “Arutlusi” kõige algupärasemaks ja huvipakkuvaks teoseks vanaetioopia kirjanduses. 1936. a avaldas Uku Masing sellest tõlke, mis nüüdseks on saanud rariteediks. Selle uustrükk on varustatud Kalle Kasemaa ulatusliku ja põhjaliku saatesõnaga, milles valgustatakse teose ebatavalist ja seikluslikku päritolu.

Eesti orientalistika

Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi aastaraamat 2009/2010. Peatoimetaja Tarmo Kulmar, tegevtoimetaja Indrek Ude. Tartu: Eesti Akadeemiline Orientaalselts, 2010, 166 lk.

Tegemist on Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi (EAO) neljanda aastaraamatuga, mis toob lugejani meie oma orientalistide algupäraseid eestikeelseid akadeemilisi

kirjutisi, tõlkeid ja raamatuülevaateid. Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi aastaraamat on eelretsenseeritav, rahvusvahelise toimetuskolleegumi ja rahvusvahelise levikuga perioodiline väljaanne. Aastaraamatu artiklid on varustatud ingliskeelsete kokkuvõtetega.

Väljaande avab Linnart Mälli arutlus mahajaana suutrate tiibetikeelsetest tõlgetest ja nende osast maailmakultuuris. Järgneb *Lootossuutra* 15. peatükk “Nõnda läinu eluea pikkus” Teet Toome tõlkes. Märt Läänemets kirjutab individuaalsest, universaalsest ja transsendentaalsest humanismist budismis. Mait Talts uurib vend Vahindra ja tema õpilase Friedrich V. Lustigi ühist teekonda. Martti Kalda on tõlkinud Kauṭilya “Õpetuse eesmärgist”. Peeter Espak käsitleb sõjateoloogia algust muistses Lähis-Idas. Anu Põldsam vaatlleb sõja ja rahu problemaatikat Heebrea Piiblis. Tarmo Kulmar toob välja tähelepanekuid jumalate ja inimeste kohta inkade religioonis. Ülo Valk arutleb koos Swaminathan Lourdusamyga, kas kogemusjutud Tamil Nadu külajumalatest on hinduismi ääreala või hoopis tundmatu usundi tuum. Erki Lind analüüsib varauusaegse misjonäri kuvandit hindudest. Seejärel tutvustatakse ka ajavahemikus 2009 kuni septembrini 2010 ilmunud eestikeelset Ida-kirjandust. Aastaraamat lõpeb juubelikirjutisega Tarmo Kulmari 60. sünnipäevaks Peeter Espakilt, Linnart Mälli nekroloogiga Märt Läänemetsalt ning järelehüüdega Michael Heltzerile tema õpilastelt ja kolleegidelt.

Peeter Espak. The God Enki in Sumerian Royal Ideology and Mythology (Jumal Enki Sumeri kuninglikus ideoloogias ja mütoloogias). Doctoral dissertation. *Dissertationes Theologiae Universitatis Tartuensis* 19. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2010, 284 lk.

Doktoriväitekirjas uuritakse jumal Enki rolli, mõju ja tähendust Sumeri kuninglikus ideoloogias ja mütoloogias. Vaatluse all on sumeri jumal Enki ja temaga seonduva mütoloogia olemus ja kirjanduslik areng läbi erinevate ajalooperioodide. Jumal Enkiga seotud sumeri müüdid ja teoloogia on kogu Lähis-Ida ajaloo jooksul ühed kõige mõjukamad ning läbi aastatuhandetepikkuse arengu jõuavad mitmed Sumeri mütoloogias kajastuvad motiivid ka heebrea Vana Testamendi Genesis raamatu loomislugudest. Eriti kajastuvad need sumeri mütoloogilised ja kirjanduslikud mõjud just inimese loomise lugudes. Tänu nendele on Enki mütoloogiast saanud ka kogu tänapäevase kristlusest mõjutatud läänemaailma kultuuri ja kollektiivse mälu kindel osa.

Linnart Mäll, Märt Läänemets, Teet Toome. Ida mõtteloo leksikon: Lõuna-, Ida- ja Sise-Aasia. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. *Studia Orientalia Tartuensia*. Series Nova, Vol. IV. Tartu: Tartu Ülikooli Orientalistikakeskus, 2011, 377 lk.

Ida mõtteloo leksikon sisaldab põhiliselt Indias ja Hiinas tekkinud õpetuste ja mõttesuundade — hinduismi, budismi, džainismi, konfutsianismi, taoismi jt —

olulisemaid mõisteid ja nimesid ning nende tähtsamate tekstide tutvustusi. Leksikonis on üle 1100 märksõna, see on varustatud registrite ja ja eesti keeles ilmunud Ida mõttele tekstide bibliograafiaga. Leksikon on mõeldud eelkõige ajaloolastele, filoloogidele, filosoofidele ja teoloogidele ning humanitaaralade üliõpilastele, samuti tõlkijatele ja kirjastajatele. Ühtlasi on see heaks teejuhiks kõikidele, kes tunnevad huvi Ida kultuuri ja mõttele vastu.

Ida mõttele leksikoni esimene väljaanne ilmus 2006. aastal. Käesolev teine, täiendatud ja parandatud väljaanne järgib põhiosas esimese sisu ja ülesehitust. Lisatud on uusi märksõnu, mõnede artiklite teksti on tehtud sisulisi ja vormilisi muudatusi ja täpsustusi. Täiendatud on registreid ja bibliograafiat.

Vladimir Sazonov. Die Königstitel und -epitheta in Assyrien, im Hethiterreich und in Nordsyrien (*Ugarit, Emar, Karkemiš*) in der mittelassyrischen Zeit: Strukturelle Gemeinsamkeiten, Unterschiede und gegenseitige Beeinflussung (Kuningatiitlid ja -epiteetid Assüürias, Hetiidi kuningriigis ja Põhja-Süürias (Ugarit, Enar, Karkemiš) keskassüüria ajastul: Struktuursed sarnasused, erinevused ja vastastikune mõju). Doktorarbeit. *Dissertationes Historiae Universitatis Tartuensis* 21. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2010, 303 lk.

Doktoriväitekirjas uuritakse keskassüüria ajajärgu kuningatiitleid ja kuninglikke epiteete muistses Assüürias, hetitide imperiumis ning Põhja-Süürias asunud Ugariti, Emari ja Karkemiši kuningriikides, nende struktuurseid sarnasusi, erinevusi ja vastastikuseid mõjusid. Uurimuses on teostatud erinevate kuningavõimu ideoloogiate, kuningliku titulatuuri kui kuninga võimu ideoloogia väga tähtsa osa refleksiooni kontrastiivne analüüs, mis on assürioloogiateaduses tavatu. Uudsus seisneb ka katses võrrelda struktuuriliselt suurriikide ja linnriikide kuningate tiitleid ja epiteetide kui ametliku riikliku ja kuningliku propaganda näidet.

Haljand Udam. Türgi: Teekond läbi Türgi tsivilisatsiooni ajaloo. Tartu: Johannes Esto Ühing, 2011, 223 lk.

Türgi hõimude tungimine Läände on viimase aastatuhande vältel olnud üks olulisemaid maailma ajalugu kujundanud tegureid.

Keskaja inimesed oskasid mõista ajaloosündmuste ja samuti oma tegude sümbolset ja igavikulist tähendust. Tänapäeva inimese teadvus liigestab maailma teistmoodi — Euroopaks ja Aasiaks, mis on teineteise vastandid. Kuid on võimalik vaadelda Euraasiat ka kui tervikut — siis ei asu Türgi mitte Lääne ja Ida vahelises tühjuses, vaid on selle mandri südamaa (*heartland*) ja keskpaik, mis ühendab vastandid. Lääs on selle oikumeeni pelk ääreala (*rimland*).

Bütsantsi langemisega tekkis Türgile otsekohe aga ohtlik rivaal: ka Moskva suurvürstid hakkasid end pidama Rooma keisriteks ja Bütsantsi pärijaiks. Moskva Venemaa käsitab end tänini eshatoloogilise, viimase kristliku impeeriumina, kelle

missiooniks ajaloos on Euraasia oikumeeni keskpunkti — Konstantinoopoli vabastamine. See on olnud kõikide hilisemate Vene-Türgi sõdade mütoloogiline sisu.

Tõlgitud teadus- ja aimekirjandus

Bruno Baumann. Garuda hõbepalee: Tiibeti viimase saladuse avastamine. Sari “Maailm ja mõnda”. Saksa keelest tõlkinud Andreas Ardu. Tallinn: Olion, 2010, 224 lk.

Paeluv kirjeldus ekspeditsioonist kaugesse ja salapärasesse Tiibetisse. Raamatu autor sooritas oma meeskonnaga esimesena väga seiklusliku paadiretke läbi Sutlej kanjoni Tiibetis. Pärast eluohtlikke sõite mägitheel ja -jõgedel ning vaimustavate loodusvaadete kogemist leidis ta 1200 aasta eest hukkunud Šang Šungi kuningriigi, mis võiks vastata legendaarsele Shangri-La’le. Teadus on ühe sensatsiooni võrra rikkam — tiibeti kultuuri üks saladusi võib olla lahendatud. Idati põhjendatult nimetavad sõbrad Bruni Baumann 21. sajandi Schliemanniks.

Bruno Baumann (sünd. 1955) on kirjanik, stsenaarist ja režissöör. Ta on üle kümne aasta rännanud puutumatu loodusega maastikel, otsides dialoogi teiste kultuuridega. Takla-Makani kõrbes sattus ta 1989. a Siiditee kultuuri 1000-aastaste muististe peale; 2000. a läks ta jälle Takla-Makani, et tuua selgust Rootsi maadeuurija Sven Hedini elukäiku; 2003. a läbis ta üksinda Gobi kõrbe siseosa.

Seo Daeseok. Korea müüt. Korea keelest tõlkinud Jinseok Seo. Tallinn: Tänapäev, 2011, 272 lk.

Suurtest Aasia kultuuridest ja nende mütoloogiast on eesti keeles varem ilmunud raamatuid peamiselt India, Hiina ning Jaapani kohta. Seo Daeseoki *Korea müüt* pakub esmakordselt eesti lugejale põhjalikumat ülevaadet ka selle riigi mütoloogiast ning ajaloost. Autor on raamatusse valinud seitse asutamismüüti, kümme šamanistlikku ja seitse Džedžu saare müüti. Need kirevad lood annavad võimaluse võrrelda, mis on Korea müütides teiste maadega sarnast või täiesti omalaadset. Seo Daeseok on Souli Riikliku Ülikooli korea keele osakonna emeriitprofessor. Raamat on tõlgitud mitmetesse keeltesse.

Alain Daniélou. India ajalugu. Inglise keelest tõlkinud ja kommenteerinud Martti Kalda. Tallinn: Valgus, 2011, 384 lk.

Alain Daniélou teos pajatab India ajaloost enam kui 10 000 aasta vältel, varasest muinasajast kuni tänapäevani. See raamat on loominguline teejuht läbi Hindustani poolsaare kultuuride, ajastute, riikide, rahvaste, usundite, jumalate ja valitsejate rägastiku, milles teetähisteks India tsivilisatsioonile ainuomased ja igikestvad pidepunktid.

“Tänu oma asukohale, ühiskondlikule ülesehitusele ning tsivilisatsiooni jätkuvusele on India omamoodi ajaloomuuseum, mille erinevad osakonnad säilitavad kultuure, rahvaid, keeli ning usundeid, mis on sellel tohutul maal ilma segunemata ja üksteist lämmatamata kokku juhtunud. Ükski sissetungija pole suutnud täielikult hävitada varasemate rahvaste kultuuri ning uued uskumused ja teadmised pole ealeski asendanud varasemate aegade uskumusi ja teadmisi.” (A. Daniélou). Alain Daniélou (1907–1994) oli prantsuse päritolu indoloog. Katoliiklikust perekonnast Daniélou õppis nooruses laulmist, tantsu ja komponeerimist, hiljem tegeles ta ka fotograafia ja maalikunstiga ning mängis India keelpilli *vīnā*’t. Oma pikkadel rännakutel Lähis-Idas ja Aasias armus ta Indiasse ning elas 15 aastat Vārānasi’s. Tema guruks oli Swami Karpatri. Daniélou on kirjutanud üle 30 teose Šiva kultusest, India erootikast, kunstist, muusikast ja joogast.

Brigitte Dumortier. Religioonide atlas: Uskumused, praktikad ja territooriumid. Prantsuse keelest tõlkinud Helve Trumann. Tallinn: Tänapäev, 2010, 64 lk.

Atlas püüab anda ülevaate religiooninähtustest tänapäeva maailmas, planeedi mõõtkavast kohaliku mõõtkavani, ühendades maakera piirkondade kaarte, kaarte mandrite, kultuuripiirkondade või maade kaupa, linnaplaane ja jooniseid. See pakub maailmareligioonide panoraami, võimaldab mõõta religioosete väljenduste mitmekesisust, aitab paremini piiritleda konfliktide religioosset mõõdet.

David Engel. Sionism. Inglise keelest tõlkinud Taavi Orgla. Tallinn: Pegasus, 2011, 232 lk.

Sionism kui liikumine on oma eksisteerimisaja jooksul tekitanud nii tulist poolehoidu kui ka tormilist hukkamõistu, vähem ükskõikset suhtumist. Pooldajate jaoks tähistab nimetus demokraatlikku ja progressiivset rahvuslikku vabastusliikumist, mis on rõhutatud ja kodumaata inimestele andnud kodumaa, vabaduse ja turvatunde. Oponentid kinnitavad, et oma eesmärkide saavutamiseks on sionistid muutnud uued inimesed rõhutuks ja kodumaatuks.

Miks see nii on? Milline on selle sõna päritolu? Mida sionism endast õieti kujutab ning millal ja miks see tekkis? Mis põhjustas juutide soovi leida endale maa, kuhu laialipaisatud rahvas kokku koguda? Neile küsimustele püüabki David Engeli raamat vastuse anda, jälgides liikumise arengut alates selle tekkimisest 19. sajandil läbi muutuvate arusaamade ja eesmärkide, ebaõnnestumiste ja suurima eesmärgi täitumise — Iisraeli riigi rajamise — tänapäevani.

Autor üritab vältida sionismi käsitleste nii tavalist üht- või teistpidi erapoolikust ning jätab hinnangute tegemise ja poolehoidu lugejale endale, rõhutades, et tegu on ajalooaamatu, mitte poleemikaga.

Laama Angarika Govinda. Valgete pilvede tee. Inglise keelest tõlkinud Pille Repnau. Tallinn: Pilgrimi Raamat, 2010, 448 lk.

Valgete pilvede tee on tähelepanuväärne jutustus palverännust, mida tänapäeval ei oleks võimalik teha. 1948. a võttis laama Anagarika Govinda ette unustamatu retke Tiibetisse, enne kui selle vallutasid hiinlased. Govinda ainulaadne kirjeldus ei ole üksnes vaimustav ja ülistav luuleline lugu tema uurimistööst ja avastuste teest. See raamat esitab tänuväärselt tundelise ja selge Tiibeti traditsioonide tõlgenduse.

Eessõnas avaldab Govinda, et tema eesmärk ei ole olnud luua üksnes lihtsat reisikirja: “Miks on Tiibeti saatus leidnud nii sügavat vastukaja terves maailmas? Siin saab olla ainult üks vastus: Tiibetist on saanud sümbol kõigele, mida igatseb taga tänapäeva inimkond.”

Raamatus pakub Govinda ebaharilikke looduskirjeldusi, ta jutustab kloostritest, Tiibeti inimestest ja maast, mida tollal väga harva külastati. Ühtlasi räägib ta sellest reisist kui rännakust omaenda olemuses.

Valgete pilvede tee näitab meile, missugune oli Tiibet tegelikult, enne kui temast pühkis üle suur muutus. Meil on võimalus osa saada selle ebatavalise ja jutuka autori ajatust vaimsest kogemusest, mis muudab selle teose igavesti ajakohaseks — huvitavaks ja kasulikuks lugemisvaraks ka meie tänases päevas.

Laama Anagarika Govinda sündis 1898. aastal Saksamaal. Ta on pühitsetud Tiibeti gelugpa koolkonnas. Laama Govinda on olnud üks austatuid budismi ja tiibeti eluviiside tõlgendajaid Läänes. Govinda suri 1985. aastal Californias.

Toby Harnden. Surnuist tõusnud mehed: Walesi kaardivägi ja lugu sellest, kuidas britid tegelikult Afganistanis sõdivad. Inglise keelest tõlkinud Andreas Ardu. Tallinn: Kunst, 2012, 499 lk.

Eesti on Afganistani sõjas osalenud juba kümme aastat, aga palju me sellest sõjast ja maast üldse teame? Peale aeg-ajalt tulevate nappide teadete meie sõdurite surmast või haavatasaamisest ilmselt mitte kuigi palju.

Briti ajakirjanik ja endine mereväehvitser Toby Harnden annab põhjaliku ning ülimalt realistliku pildi sõjast, Afganistanist, brittidest ja... eestlastest. Eestlased olid Briti Walesi kaardiväe alluvuses ning autor kirjeldab austust ja imetlust, mille nad liitlaste silmis ära teenisid. Kirjeldab surmasidki. Just see tekitas raamatu ilmumisel skandaali. Osalt Eesti valitsuse sekkumise tõttu korjati selle esimene trükk Suurbritannias müügilt — võime häiris liiga avameelne sõja kirjeldamine...

Markus Hattstein, Peter Delius. Islam: Kunst ja arhitektuur. Tlk autorite kollektiiv. Tallinn: Koolibri, 2010, 640 lk.

Esimene põhjalik eestikeelne käsitlus tutvustab tunnustatud ajaloolaste, kunstiajaloolaste ja arheoloogide kaasabil islami religiooni ning islami kunsti ja arhi-

tektuuri ajaloolist arengut ja kajastab nende regionaalseid erinevusi. Rikkalikult illustreeritud.

Islam on noorim suurel religioonidest, mis on maailma oluliselt mõjutanud ja kujundanud alates prohvet Muhamedi aegadest 7. sajandil. Islami kultuur sulatas endasse dūnaamiliselt ja loovalt väga erinevaid elemente. Kokku 12 sajandi jooksul rikastasid islami kunsti ja kultuuri lisaks põliste mõjualadele Lāhis-Idas, Põhja-Aafrikas, Pārsias ja Türgis ka Kesk-Aasia, India ja Kagu-Aasia kultuurilised eripärad.

Raamat jälgib islami alade ja dūnastiate kujunemislugu paralleelselt kunsti ja arhitektuuri arenguga alates religiooni algusaegadest kuni tänapäevani. Ehitusdekooris ja igapäevastes tarbeesemetes ning ennekõike islami kunstile iseloomulikus ornamentikas peegeldub lõppematu loovus. Usbekistani ainulaadses tellisdekooris, India või Iraani omanäolises arabeskis, Hispaania ja Magribi islamialade fantaasiarikkas ornamentikas ilmnev väljenduslikkus ülistab Allahi loodud maailma ilu ja rikkalikust. Sama peegeldub ka islami aladel loodud raamatuillustatsioonide ja kalligraafia värvikirkuses, seinadekoori mustrikülluses, imelises metallitöös, keraamikas ja ehtekunstimis.

Kenneth Henshall. Jaapani ajalugu: Kiviajast suurriigini. Inglise keelest tõlkinud Olavi Jaggo. Tallinn: Valgus, 2010, 286 lk.

Jaapani mõju tänapäeva maailmale on määratu. See riik hõlmab vaid kolmesajandiku maakera pinnast, kuid kuulub sisemajanduse kogutoodangult maailma esikolmikusse. Veel 150 aasta eest oli tegu riisipõldude ja feodaalisandate maaga, kuid kõigest viiekümne aastaga sai mahajäänud maast ülemaailmne jõud. See oli Jaapani esimene “ime”. Pärast kaotust Teises maailmasõjas ja tuumapommide ohvriks langemist oli Jaapan hävingu äärel ning leidis arvukalt neidki, kes tahtsid kogu jaapani rahvuse maa pealt pühkida. Ometi elas Jaapan selle raske aja üle ning vähe sellest — temast sai majanduslik suurvõim. See oli Jaapani teine “ime”. Tõeliste imedele ei ole seletust. Jaapani imedele on. Osalt põhinevad sealdsed saavutused ehk küll õnnel, ent eeskätt siiski inimeste võimel muutunud oludega kohaneda, seejuures paljuski tuginedes väärtustele ja tavadele, mille juured on sageli sügaval riigi ajaloos. Põhjalikum süvenemine Jaapani ajalukku aitab selle riigi ja rahva saavutusi paremini mõista ning käesolev raamat on selle juures väärt abimeheks.

Kenneth G. Henshall on Uus-Meremaa Canterbury ülikooli japanoloogია õpetooli professor. Tema sulest on ilmunud hulk Jaapani ajalugu, keelt, ühiskonda ja kirjandust käsitlevaid kirjutisi.

B. K. S. Iyengar. Jooga tarkus ja praktika. Inglise keelest tõlkinud Marju Algvere. Tallinn: Varrak, 2010, 256 lk.

Legendaarne joogaguru Iyengar põimib muistsete joogide tekstidest ammutatud tarkuse omaenese elukogemuse ja nägemusega ning jagab lugejaga mõtteid joogast kui vaimse ja füüsilise täiustumise teekonnast. Raamatus on üle 60 harjutuse, mille juurde on lisatud Iyengari õpetused ja selgitused. Lisaks praktilistele nõuannetele sisaldab kogumik materjale Iyengari loengutest, katkendeid intervjuudest ning tema kirjutisi oma eluteest ja õpetajaks olemisest. Raamat on kõigile, kes armastavad joogat ja elavad selles.

Indias sündinud Iyengar on üks maailma tuntumaid joogaõpetajaid, kes veel praegugi, 92-aastasena, teeb joogat ja annab tunde. Tema välja töötatud joogameetodit tuntakse Iyengari jooga nime all.

Simon Sebag Montefiore. Jeruusalemm: Biograafia. Inglise keelest tõlkinud Aldo Randmaa. Tallinn: Varrak, 2011, 800 lk.

Jerusalemm on universaalne linn, kahe rahva pealinn, kolme usundi pühamu; ta on impeeriumide auhind, kohtupäeva toimumispaik ning tänapäeva tsivilisatsioonide kokkupõrke lahinguväli. Kuningas Taavetist Barack Obamani, judaismi sünnist, kristlusest ja islamist Iisraeli-Palestiina konfliktini — see on 3000 aasta pikkune ajalugu, millesse mahuvad usk, veresaunad, fanatism ja kooseksisteerimine.

Kuidas sai sellest väikesest, suuruskeskustest eemal asuvast linnast püha linn, “maailma keskpunkt” ja tänapäevase Lähis-Ida rahuprotsessi võti? Haaravas jutustus näitab Simon Sebag Montefiore seda alaliselt muutuvat linna tema paljudes inkarnatsioonides, esitades iga ajastut ja iseloomu ääretult elutruult. Jeruusalemma biograafiat jutustatakse meeste ja naiste — kuningate, keisrinnade, prohvetite, poetide, pühakute, vallutajate ja hoorade — sõdade, armulugude ning ilmutuste kaudu. Kõik need inimesed löid, hävitasid, jäädvustasid ja uskusid Jeruusalemma. Lisaks paljudele lihtsatele jeruusalemlastele, kes on jätnud linnale oma jälje, kuuluvad selle tegelaste hulka Saalomon, Saladin ja Suleiman Tore, Kleopatra, Caligula ja Churchill, Aabraham, Jeesus ja Muhamed, Iizebel, Nebukadnetsar, Herodes ja Nero, keiser Wilhelm II, Disraeli, Mark Twain, Rasputin ja Araabia Lawrence.

Toetudes uutele arhiivmaterjalidele, viimase aja uurimustele, oma perekonna ürikutele ja elupõlisele uurimistöölle, avab Montefiore oma ainulaadses kroonikas pühaduse ja müstika, identiteedi ja impeeriumide olemust. See on raamat linnast, kus paljude uskumust mööda toimub kord apokalüpsis, ainsast linnast, mis eksisteerib nii taevas kui ka maa peal.

Fritz Rienecker, Gerhard Maier. Suur piiblileksikon. Saksa keelest tõlkinud Eduard Aasamäe, Liina Lüecke, Mati Lilleväli, Tiia Teesaar, Jana Lahe, Elmi-Johanna Pata. Tallinn: Logos AS, 2011, 745 lk.

Suur piiblileksikon on mahukaim eesti keeles avaldatud piiblivaramu. Fritz Rieneckeri ja Gerhard Maieri koostatud *Lexikon zur Bibel* eestindus sisaldab suures valikus vajalikku teavet Piibli mõistete ja nimede kohta. Leksikonis on jooniste, skeemide ja kaartidega varustatult üle 6000 märksõna.

Colin Shindler. Iisraeli riigi ajalugu. Inglise keelest tõlkinud Krista Mits ja Karel Zova. Tallinn: Valgus, 2011, 384 lk.

Colin Shindler käsitleb Iisraeli ajalugu alates selle riigi tekkest 1948. aastal: selle optimistlikku algust — sisserännet, asustust, linnade ja institutsioonide rajamist — ning järgnenud sõdu oma araablastest naabritega ja vastasseisu palestiinlastega. Meie maailmapilt avardub, lugedes autori huvitavaid sissevaateid sellesse paljukuultuurilisse ühiskonda, mis moodustus rohkem kui sajast erinevast juudi kogukonnast, keda seob ühine ajalugu. Vaatamata ühisjoontele lõhestavad 21. sajandil Iisraeli ühiskonda ideoloogilised vaidlused ning erinevad juutluse ja judaismi tõlgendused. Need lahkkelid avalduvad kõige eredamalt Iisraeli riigi juhtide elukäigus ja ideoloogias. Shindleri eluloolised käsitlused Iisraeli esimesest peaministri Ben Gurionist, Jitshak Rabinist, kelle tapmine on paljudele iisraellastele jätnud traumaatilise mälestuse, ja vastuolulisest Ariel Šaronist on paeluvad uurimused inimestest, kes on toonud Iisraeli sellisesse tänasesse, nagu see on. Autor Colin Shindler on silmapaistev Iisraeli ja kaasaegse juudi ajaloo uurija, Londoni Ülikooli Idamaade ja Aafrika Uuringute Instituudi professor. Tema viimaste publikatsioonide hulka kuuluvad *Mida sionistid usuvad?* (*What Do Zionists Believe?*, 2007), *Sõjalise sionismi võit: Natsionalism ja Iisraeli parempoolsete esilekerkimine* (*The Triumph of Military Zionism: Nationalism and the Origins of the Israeli Right*, 2006), *Murtud tõotuse maa: Iisrael, Likud ja sionistlik unistus* (*The Land Beyond Promise: Israel, Likud and the Zionist Dream*, 2002).

Svaami Višnudevananda. Täielik joogaraamat piltidega. Inglise keelest tõlkinud Vilja Kiisler. Tallinn: Varrak, 2011, 360 lk.

Svaami Višnudevananda on 20. sajandi tuntumaid joogisid. “Täielik joogaraamat piltidega” on tema tuntuim, bestselleriks kujunenud autoriteetne teos, mis on välja antud paljudes keeltes.

Šivananda jooga koosneb viiest põhipunktist: asendid, hingamine, lõdvestus, toitumine ja meditatsioon — kõik need teemad leiavad raamatus ka põhjalikku käsitlemist. Raamat sobib nii neile, kes joogaga alles alustavad, kui ka neile, kelle elu see on pikkade aastate vältel õnnelikumaks teinud. Jooga on imeline — esialgu piisab üsna vähesest, et suured muudatused elus tasapisi sündima hakkaksid.

Christopher Tyerman. Jumala sõda: Ristisõdade uus ajalugu. Inglise keelest tõlkinud Marek Laane. Tallinn: Varrak, 2010, 960 lk.

Vägivalda, julmust ja kirge täis sündmused, mida me nimetame ristisõdadeks, kujundasid Euroopa ja Lähis-Ida inimeste elu terveid sajandeid. Usukirest, varahilusest ning huvist maa ja saatuse vastu üles kihutatud sõjaväed liikusid mööda Vahemere rannikuid ja mööda merd, et asutada islami maailma rannaalal kristlaste sõjalised kolooniad.

Jumala sõda annab jõulise ja erutava ülevaate möödaniku erakordsetest sündmustest. Christopher Tyerman pajatab väga asjatundlikult ja nauditavalt kuulsatest sõjakäikudest alates Esimesest ristisõjast, millega vallutati Lähis-Ida suuri linnu, kuni kuningas Louis IX võimsa, ent katastroofilise VII ristisõjani, mis leidis armetu otsa soises Niiluse deltas. Kuid lisaks sellele kirjeldab Tyerman, kuidas ristisõjad kujundasid Euroopat ennast — alates muslimivastastest ristisõdadest, millest sündisid Portugal ja Hispaania, kuni paganate vastaste ristisõdadeni, millega rajati Preisimaa ja kristlik Kesk-Euroopa, ja jõhkrate hereetikute vastaste ristisõdadeni, mis laastasid Provence'i.

Ristisõjad lõid ja hävitasid paljude keisrite, kuningate ja hertsogite maine. Samuti muutsid nad põhjalikult kirikut, andes sootuks teise ilme paavstide võimule ning tekitades Templiordu, hospitalitide, Saksa ordu ja teiste rüütliordude kujul kristluses senitundmatu usulise sõjamehe vormi.

Lõpuks langesid kõik ristisõdijate linnused ning juba muslimite vasturünnakute ohus hääbus kogu ristisõjatraditsioon, jättes suure osa Euroopast muslimite võimu alla. *Jumala sõda* näitab selgelt, et ristisõdade vahest kõige sügavama tähendusega tagajärg oli Euroopa ümberkujunemine, Euroopa toimemehhanismide ja maailmanägemuse muutumine.

Christopher Tyerman on Oxfordi Hertfordi kolledži ajaloolektor ning New kolledži keskaja ajaloo lektor. Tema sulest on ilmunud raamatud *England and the Crusades*, *The Invention of the Crusades* ja *The Crusades: A New Short Introduction*.

Alan Watts. Saa selleks, mis sa oled. Inglise keelest tõlkinud ja järelsõna kirjutanud Kerti Tergem. Tallinn: Verb, 2010, 190 lk.

20. sajandi ühe säravama mõtleja kirjutisi inimesele, kes otsib oma tõelist loomust. Alan Watts (1915–1973) on üks olulisemaid Ida mõtteviisi läänemaailmale vahendajaid ja selgitajaid. Ta loob silla Ida ja Lääne, iidse ja tänapäevase ning kultuuri ja looduse vahele. Kõige paremini tuntakse Wattsi zen-budismi tutvustajana Läänes, ent samasuguse elegantsiga käsitleb ta taoismi, hinduismi, müstitsismi, psühholoogiat, loodusteadust ja seksuaalantropoloogiat. Käesolev on esimene eesti keeles raamatuna ilmuv valimik tema filosoofilisi artikleid ja loenguid.

Eestis ilmunud võõrkeelne teaduskirjandus välisautoritelt

Saeko Kimura. A brief history of Sexuality in Premodern Japan. Bibliotheca Asiatica 2. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2011, 132 lk.

Lühike ajalooline käsitus hetero- ja homoseksuaalsusest varasemas Jaapani ühiskonnas. Autor toetub muu hulgas õukonnakirjandusele, vanadele kirjarullidele ja budistlikule kunstile.

Saeko Kimura on Tokyo Tsuda Kolledži rahvusvaheliste ja kultuuriuuringute teaduskonna dotsent.

Eesti autorite ilukirjandus ja reisiraamatud

Tiit Aleksejev. Kindel linn: Lugu Esimesest ristosõjast. Tallinn: Varrak, 2011, 224 lk.

Issanda aasta 1098. Ristosõdijatel on õnnestunud vallutada Antiookia, kunagise Rooma Süüria pealinn, mis jääb suuruselt alla ainult Konstantinoopolile. Samas tuleb neil endil piiramiseks valmistuda: moslemite abivägi on iga hetk kohale jõudmas. Romaani peategelasel, noorel Provence'i rüütlil tuleb võidelda oma elu eest, sest lisaks uskmatautele ähvardab teda basileus Alexios Komnenose kättemaks. Tal on toetuda ainult oma kaaslastele ning Sitsiilia normannide juhile krahv Bohemondile, kes on liitlasena enam kui kahtlane.

Tiit Aleksejev (sünd. 1968) on hariduselt ajaloolane. *Kindel linn* on teine osa Esimese ristosõja ainelisest triloogiast. Selle avaraamatut *Palveränd* tunnustati Euroopa Liidu kirjandusauhinnaga.

Riho-Bruno ja Kertu Bramanis. Õhk riisiterade vahel: Kaheksa aastat Jaapanis. Tallinn: Tänapäev, 2010, 256 lk.

Mis juhtub, kui Euroopa pere kolib Jaapanisse? 1996. aastal otsustasid Riho-Bruno ja Kertu Bramanis elus uue lehe keerata ning kolida Jaapanisse, üks käsipalli mängima ning teine õppima, lisaks kaasas ka laps. Jaapanis veedetud aeg venis kaheksale aastale, mille jooksul jõudis juhtuda nii mõndagi: õhtumaa inimeste kohanemine idamaa kultuuri ja kommetega, sageli päris koomilisedki vahejuhtumid, teise lapse sünd, edukas sporditee ja pidev millegi uue õppimine. See ei ole järjekordne stereotüüpse kinnitav reisiraamat Jaapanist, vaid ühe pere väga isiklik, soe, südamluk ja naljakas lugu.

Brigitta Davidjants. Ida läänepiiril: Türgi, Armeenia, Gruusia. Tallinn: GO Reisiraamat, 2010, 152 lk.

Nii Armeenia kui Türgi üli- ja elukoolis tudeerinud autor lahkab teravmeelselt islami ja kristluse piiril balansseerivaid riike, üks näopool naermas ja teine nutmas. Eksootika teda ei huvita. Selle asemel kirjeldab ta läände pürgivate idamaade valu ja võlu, tihti läbi tragikoomilise absurdi. Jutuks tulevad natsionalism, sõjad, religioon, seksuaal- ja rahvusvähemused, naabritevahelised suhted jpm.

Andres Herkel. Aserbaidžaani kirjad. Tallinn: Varrak, 2010, 240 lk.

Andres Herkel oli kuus aastat Euroopa Nõukogu raportöör Aserbaidžaani küsimuses. *Aserbaidžaani kirjades* vahendab ta muljeid ja mõtteid, mis ametlikesse raportitesse ei mahtunud. Raamatu esimeses osas annab Herkel ülevaate Aserbaidžaani riigi ja rahva kujunemisest. Teises osas tutvustab ta meile maa kontraste, rahva eneseuhkust ja kibestumisi, poliitvange ja kõrgeid võimukandjaid, nagu ta neid oma reisidel tundma õppis. Selle kõrval avaneb terav sissevaade rahvusvahelise demokraatia-abi köögipooltele. Raamat on rikastatud pildi- ja kaardimaterjaliga, sisaldab registri ja ajaloosündmuste kronoloogiat.

Kätlin Hommik-Mrabte. Minu Maroko ehk Maailma teistpidi vaatamise õpik. Tallinn: Petrone Print OÜ, 2010, 191 lk.

“Appikene! Ära seda nüüd küll tee!!! Jumala eest! Ta peksab su läbi, hoiab sind päevad otsa köögis kinni ja võtab lahutusel lapsed käest!” Uskuge või mitte, aga pidin seda enne abiellumist rohkem kui ühe heatahtliku inimese suust kuulma. Lõpuks ei osanud ma enam muud moodi reageerida kui vaid malbe naerutusega. Sisemuses aga kriipis mõte — mis õigusega te minu abielu lahutate, enne kui see pole veel alanudki?

Olen eestlane, aga moslem. Või kas peangi siia “aga” vahele panema? Olen moslem juba üheksandat aastat, abielus viiendat. Pean seda täpsustama, sest enamasti arvatakse, et olen moslem oma marokolasest mehe pärast. Inimese identiteeti vormivad ühtviisi nii ta millegi kõrgema poole püüdlev hing kui ka maine kogemus. Minu kogemus, mida tahaksin teiega jagada, on mind viinud läbi lapsepõlve eneseotsingu Nõukogude Eestis, araabia keele ja islamoloogia õpingute Pariisis, abiellumise Kuveidis, otse sooja Maroko südamesse. See kõik on osa minust: olen eestlane ja moslem.”

Ragne Jõerand. Minu Bollywood: Elu nagu India filmis. Tallinn: Petrone Print OÜ, 2011, 263 lk.

“Läksin Indiasse otsima hingerahu ja sisemist tasakaalu, kuid leidsin hoopis armastuse. Ja veel millise! Selles armastusloos on tormilised tõusud ja mõõnad, madalad

kired, armukadedad naised, suguvõsa vastuolek ja armukese kättemaks. Pean sage-
li sulgema silmad ja mõtlema, kas see ikka on tõsi ja juhtub minuga — või on see
kõik üks Bollywoodi nõretav film, kuhu endalegi ootamatult olen peaosatäitjaks
sattunud.

Ühte tean ma siiski tänu Indiale kindlalt: elada tähendab julgeda armastada just
siis, kui armastus on sinu ellu tulnud. Isegi siis, kui sa pole seda otsinud ja selle
armastuse vastu tundub olevat kogu maailm: viisareeglid ja elamisload, kultuurid
ja perekonnatraditsioonid ning eelnevate elude suhtesapüntrad.

Ent siiani ei ole mul vastust küsimusele, kas armastuse nimel ikka võib tuua
ohvriks süütuid hingi ja panna kannatama lapsi. Kas see üldse on armastus, kui
õnn ja valu nii tihedalt läbi põimuvad?”

Katri Kuus. Minu Kasahstan: Asumisele omal soovil. Tallinn: Petrone Print OÜ,
2012, 270 lk.

“Kas Kasahstan ongi selline, nagu Borati-filmi lõpukaadrites näha? Enne Kasah-
stani elama sattumist arvasin, et leian eest just sellise paiga — nii tugevasti olin
eelarvamuste kammitsais. Tegemist ei ole ju populaarse reisisihtkohaga ning ausalt
öelda ei tule see suur ja kauge maa enamasti meeldegi, kui just Anne Veski selle
presidendile privaatkontserti andma ei tõtta.

Kui ma stepi ja mäeaheliku vahele pigistatud Almatõsse mitmeks aastaks ela-
ma asusin, avastasin Kasahhimaa eripalgelise looduse ning sõbrunesin tasapisi
rikka kultuuripärandiga rahvaga, õppisin elektrigeneraatorit käivitama ning linna-
tänavatel maasturitega võidu slaalomit sõitma. Meie maja ees tänaval luusisid küll
lehmad, kuid aknast paistis võimas Tian Šani mäeahelik.

Nüüd soovitan Kasahstani-reisi kõigile, kes on tüdinenud kuurortidest ning vä-
sinud suurlinnadest — see, mis stepitolmu alt välja tuleb, on kirev ja ehe.”

Meeli Lepik. Minu Omaan: Kaamelist Porscheni, 56 sõlme tunnis. Tallinn: Pet-
rone Print OÜ, 2011, 311 lk.

“... aga niimoodi ei saa ju merd sõita!” hüüataks mu kogemusest kuuldes eesti
meremees. Omaani härra vastaks vaid: “*Mafi muškila!* Pole probleemi!” Mis on
loomulik omaanlaste silmis, ei pruugi kokku langeda meie õhtumaiste arusaama-
dega.

Lisaks maasturite kalapaadis vedamisele, hiigelhaide söögiks küttimisele, riik-
liku reisilaevanduse sünnivaludele ning igapäevaelule praeahjukuumususes pajatab
raamat sellest, mis juhtub, kui inimestel on vahel rohkem raha ja pealehakkamist
kui kainet talupojamõistust.

Loodan, et minu pilguheit kaunile Omaanile ja tema külalislahketele elanikele aitab maalida lisatoone meedia loodud araabiapildile ning näidata, et elu looritatud juuste ja väärivate turbanite all polegi nii mustvalge nagu kohalike igapäevarietus.

Tulge koos minuga maailma nobedaima reisilaeva pardale, et saada osa mere-mehetööst maal, kus areng kaamelikaravanidest Porschedeni on toimunud välgu-kiirusel!”

Mai Loog. Minu Tai: Sinimustvalge jänku igaveses suves. Teine, täiendatud trükk. Tallinn: Petrone Print OÜ, 2010, 295 lk.

Mai Loog kolis Taisse 11 aastat tagasi. Internetis kohatud inglasest kallimaga otsustasid nad naeratava lõunamaa kasuks. Nüüd on Mai taas vallaline, kuid elab ja töötab siiani Bangkokis. Troopilise Tai erootilis-eksootiline õhkkond on avanud temas küljed, mida nii mõnedki Eesti lapseõlvesõbrannad alguses veidraks pidasid. Miks teeb Mai muusikavideoid, kus oma jutustatud loo juurde tantsib ringi kalli pitspesu väel või sädelevates bikiinides? Kuidas sobivad Mai jänkukõrvad kokku doktorikraadiga ning Tai poliitilise situatsiooni analüüsimisega Eesti meedias? “Ma olen kaasaegne naine, ma olen seks-subjekt, ja ma naudin seda,” ütleb Mai ning selgitab oma raamatus seda lähemalt.

Maret Nukke. Minu Jaapan: 23 vaadet tõusva päikese maale. Tallinn: Petrone Print OÜ, 2011, 335 lk.

“Jaapan on kindlasti üks neid kultuure, mille kohta olen kuulnud kõige erinevamaid ja vastuokslikumaid seisukohti, alates sellest, et jaapanlased on ühteaegu külalislahked ja ei võta võõraid omaks, kuni selleni, et Jaapanis elada on lihtne, kuid samal ajal ka raske. Olen mõelnud, et küllap see sõltub sellest, kellena ja mis positsioonis sa selles kultuuris toimid. Turistile näidatakse igas kultuuris seda, mis kohalike arvates on neis parim, ning mulle tundub, et Jaapan on vähemalt Aasia maade hulgas üks paremini müünud kultuure. Et turist liigub mööda ette antud trajektoori, millest ta tavaliselt keeleoskuse puudumise tõttu kardab kõrvale kalduda, satub ta vaid sinna, kuhu teda tahetakse suunata. Temalt ei oodata tülikat küsimust “Miks?”, sest teda huvitab reeglina ainult “Mis?”. Sestap ongi hea olla Jaapanis lihtsalt kultuuriuurija, kes kalli ja oodatud külalisena tuleb, küsib ja vaatab, andes kohalikule meelitavalt kõikteadja rolli, ning lahkub õigel ajal ja viib enamasti oma teadmised endaga kaasa.”

Nele Siplane. Egiptimaa II: Eestlanna ja tuhat üks ööd. Tallinn: Eesti Ajalehed AS, 2010, 176 lk.

Elu on muinasjutt muinasjutus, mida kirjutame laenatud sulega laenatud paberile ja mida julgem on meie fantaasialend, seda põnevamad need muinasjutud saavad. “Elas kord üks Eesti tudengineiu, kes armus Egiptuse tudengisse. . .” — nii algab

autori muinasjutt ja just sellesse algusesse see raamat viibki. Seekord astub lugeja välja Egiptuse argipäevast ja tutvub kõige sellega, mis muudab selle argipäeva eriliseks. Nii satub ta Idamaiste meeleolude keskele, antiiksele turule, vesipiibukohvikutesse, kaema kaunist kõhutantsu, nautima araabia kunsti ja sumedaid öid. Kuid mitte ainult. Lisaks peategelastest abikaasale Mohamedile, lastele Nadiinile ja Omarile on selles muinasjutus oma lood rääkida ka teistel.

Roy Strider. Himaalaja jutud. Teine, täiendatud trükk. Tallinn: GO Reisiramat, 2011, 404 lk.

Ühtaegu vaimukas ja kurb reisikiri elust maailma katusel — Himaalaja piirkonnas, kus Hiina poolt okupeeritud Tiibetis kaovad inimesed; kus plahvatavad pommid ja hävivad kultuurid; aga kus seikleb ka kentsakaid rändureid ja peetakse Tiibeti olümpiamänge. Eluterve sarkasmiga kirjeldatud seiklustest võtavad teiste seas osa popkunstnik Kiwa ja üks Eesti riigikogu liige, kel tuleb rinda pista roheline tšilli ja kohaliku riietumiskultuuriga.

Roy Strider (1974, Eesti) on sotsiaalse õigluse aktivist, ajalehe Postimees kolmnist, punkansamblike Vennaskond ja The Flowers of Romance kitarrist. Viimastel aastatel on ta elanud Nepali pealinnas Kathmandus, samuti Tiibetis, Sikkimis ja Tiibeti eksiilvalitsuse residentsiks olevas Dharamsala mägilinnas Indias.

Roy Strider. Mongoolia memuaarid: Tiibeti koertega kullaotsijate jälil. Tallinn: Varrak, 2012, 410 lk.

Tiibeti mastifid Häirä ja Karma, filmioperaator Manja ning Roy Strider rändavad Eestist muinasjutulisse Mongooliasse, et uurida välja kogu tõde illegaalsest kullakaevamisest Sinise Siidsalli Maal. Vaevarikas teekond viib otsijad läbi kõrbe ja üle mägede, kardetud kullakaevurite varjatud laagritesse. Edasine sõltub vaid õnnest, ettevaatusest ja tiibeti koerte vaprust.

Kunagi võimsa budismikantsina tuntud Mongoolia avaneb reisikirjas ka läbi religioosse vaate. Autor mõtestab budismi kui vabanemise õpetust selle maa ajaloo, arengus ja uusajas. Koerte ja inimeste pöörased seiklused kannavad lugeja läbi Venemaa avaruste Altai mäestikku ning Ulaanbaatari kloostritest Kuramaa rannikule.

Raamatu on paberilõikustehnikas illustreerinud Mongoolia tippkunstnik Novsambuugiin Baatartsog (illustreerinud ka raamatud *Mongolian Folktales*, *The Secret History of the Mongols* jpm.).

Tõlgitud ilukirjandus ja reisiraamatud

Philippe Nibelle. Maailma huku äärel: Fukushima päevik. Kirjutatud üheskoos Dominique Celluraga. Prantsuse keelest tõlkinud Helmet Pikk. Tallinn: AS Aja-kirjade Kirjastus, 2011, 160 lk.

11. märtsil 2011. aastal järgnes Suurele Ida-Jaapani maavärinale purustav tsunami, mis oma laastamistöega põhjustas tuhandete inimeste kadumise või hukkumise.

Kuidas kulgeb elu linnas, mis on vaid 70 kilomeetri kaugusel Fukushimast? Kuidas reageerib olukorrale jaapani, kuidas lääne inimene? Kas hirm, mida mõlemad tunnevad, on ikka erinev? Päeviku sissekanded on tehtud ajavahemikus 11. märtsist 13. aprillini, ja need annavad ülevaate Jaapani igapäevaelust nende pöördealiste sündmuste ahelas, mil õhus on tuumakatastroofi hõngu... Raamatu autor prantslane Philippe Nibelle on abielus jaapanlannaga, elab ja töötab Jaapanis juba üle 15 aasta.

Betsy Udink. Allah ja Eva. Hollandi keelest tõlkinud Riina Luik. Tallinn: Pegasus, 2011, 249 lk.

2002.–2005. aastal elas Betsy Udink Pakistanis. Sealsete mullade sõnul on islam ainus religioon maailmas, mis on andnud naistele õigused. Asudes seda väidet sügavuti uurima, seisis Betsy Udink aga silmitsi sadade aumõrvadega. Ta viibis Peshawaris näokatet kandvate fundamentaal-musliminaiste kogunemisel, kus püüti kirjeldada ideaalset musliminaist. Ta tähistas Multanis habemikest imaamide ja vitaalse roomakatoliku piiskopi seltskonnas prohvet Muhamedi sünnipäeva. Ta veetis päeva Pakistani vanglas koos lapseohtu tüdrukutega, keda nende perekonnad süüdistasid süüdsusetus käitumises.

Raamatus *Allah ja Eva* jutustab Betsy Udink kohtumisest Karachi eunuhhidega ja külaskäigust ühte Pandžabis asuvasse külasse, mille elanikud maksavad oma võlgu tagasi, müües ära ühe oma neeru. Islamabadi haljastel küngastel harustab Udink oma igapäevast tervisesporti ja tuhib alla Loodeprovintsi suusanõlvast, samal ajal kui teda jälitavad noormehed, kes tahavad teda islamiusku pöörata. Peaaegu humoorikalt kirjeldab ta, kuidas jääda ellu keset säärast terroristlikku ja sektantlikku vägivalda.

Betsy Udink (1951) on töötanud ajakirjanikuna Kairos, Beirutis, Damaskuses ja New Yorgis. Oma 1990. aastal ilmunud debüütteoses *Achter Mekka* (Meka varjus) kirjeldab ta enda kui diplomaadi abikaasa kogemusi fundamentalistlikus Saudi Araabias. 1996. aastal ilmus romaan *De primeur van Caro Darmont* (Caro Darmonti privileeg) ja 2001. aastal tema enda depressiivseid kogemusi käsitlev raamat *Klein leed* (Väike mure).

Robert van Gulik. Hiina labürindimõrvad. Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt. Tallinn: Tänapäev, 2011, 308 lk.

Kohtunik Di peab lahendama kolm mõrvajuhtumit, mis on seotud kuberneri aias asuva labürindiga. Suletud ruumi, kadunud testamendi ning maharaiutud peaga tüdruku juhtumiga on seotud mürgitatud ploomid, mõistatuslik pilt, kirglikud armastuskirjad ja palju muid segadustekitavaid asjaolusid. Selles raamatus astus kohtunik Di lugejate ette esimest korda.

Robert Hans van Gulik (1910–1967) oli Hollandi diplomaatiline esindaja Hiinas ja Jaapanis. Kohtunik Di Renjie oli reaalne isik, üks Tangi dünastia tuntumaid riigimehi, kes lahendas palju keerulisi juhtumeid.

Kirjastus Tänapäev on samas sarjas varem avaldanud *Hiina kellamõrvad*, *Hiina naelamõrvad*, *Hiina kullamõrvad*, *Hiina järvemõrvad*, *Lakksirm*, *Kohtunik Di töötab*, *Kummitused kloostriis*, *Templiviirastus*, *Pärlikee ja pudelkõrvits* ning *Keisri pärl*.

Robert van Gulik. Mõrv ja luuletajad. Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt. Tallinn: Tänapäev, 2011, 182 lk.

Kohtunik Di peab lahendama kaks keerulist mõrvajuhtumit ning avastab akadeemiliste ringkondade intriige. Üliõpilase surmas peetakse süüdlaseks libarebast ning vahetult enne pidusööki sureb seal esinema pidanud tantsijanna. Tegevusse sekuvad ka zenbudistlik munk, mõrvas süüdistatav kaunis luuletaja ning keiserliku akadeemia endine president. Juhtumi lahendamiseks peab kohtunik Di külastama muu hulgas nii lõbumaja kui kummituslikku Musta Rebase pühamut.

Robert van Gulik. Mõrv Kantonis. Inglise keelest tõlkinud Kersti Unt. Tallinn: Tänapäev, 2012, 224 lk.

Kohtunik Di on hiljutati edutatud pealinna kohtu eesistujaks ning ta saadetakse *incognito* Kantonisse lahendama kadunud keiserliku tsensori juhtumit. Jiao Tai, Tao Gani ning pimedat tütarlaps Lan Li abil lahendab Di tervelt kolm juhtumit: tsensori kadumise ning ka smaragdantsijatari ja salaarmastajate mõistatuse.

Õpikud ja reisijuhid

Monika Mey. Hiina keele õpik algajale + 2 CD-d: Kõnekeele kiirkursus. Saksa keelest tõlkinud Tiina Tominga-Egezinger. Tallinn: TEA Kirjastus, 2011, 160 lk.

Õpik on mõeldud kõigile hiina keele huvilistele, nii algajatele kui taasalustajatele. Raamatu 15 peatükki tutvustavad Hiina erinevaid provintse ja samaaegselt käsitletakse olulisemaid igapäevaseid teemasid ning kirjutamisõpetust. Iga peatüki lõpus

on harjutused. Õpiku lõpust leiata võtme, et lahendusi kontrollida. Raamatu juurde kuuluvad 2 audio CD-d.

Silmaringi reisijuht: Jaapan. DK sari. Tallinn: Koolibri, 2011, 416 lk.

Reisijuht on Jaapani külastamisel heaks abimeheks. Siit leiata üksikasjalikku teavet ning asjatundjate soovitusi. “Teretutus Jaapaniga” annab ülevaate riigi geograafilisest, ajaloolisest ja kultuurilisest taustast. Peatükid Tokyost ja ülejäänud kaheksast piirkonnast kirjeldavad olulisi vaatamisväärsusi, lisatud on rohkesti kaarte, fotosid ja illustratsioone. “Reisija teatmikust” leiata soovitusi restoranide ja hotellide valimiseks ning üldist teavet majutusvõimaluste ja Jaapani köögi kohta. “Ellujäämisõpetus” jagab kasulikke soovitusi igas valdkonnas, ühistranspordist kuni kohalike kommeteni.

Silmaringi reisijuht: Maroko. DK sari. Tallinn: Koolibri, 2011, 408 lk.

Selle reisijuhi abil on teil asjatundjate soovitusi järgides ja täpset praktilist teavet kasutades võimalik oma reisi Marokosse täielikult nautida. Avapeatükk “Teretutus Marokoga” loob pildi riigist ning laotab teie ette selle ajaloolise ja kultuurilise tausta. Maroko piirkondade ülevaade on antud kokku 13 peatükis. Neist kuus on pühendatud riigi suurematele linnadele, kus on kaartide, fotode ja illustratsioonide abil kirjeldatud peamisi vaatamisväärsusi. Hotelli- ja restoranisoovitused ning vajalik teave matkamise ja muude vabaõhuharrastuste kohta on esitatud peatükis “Reisija teatmik”. Peatükk “Ellujäämisõpetus” sisaldab praktilist teavet kõige kohta alates mošeede külastamisest kuni transpordivõimalusteni.

Silmaringi reisijuht: India. DK sari. Tallinn: Koolibri, 2012, 824 lk.

India on üks mitmepalgelisemaid riike. Suuruselt maailma seitsmenda pindalaga riik jääb rahvaarvu poolest alla vaid Hiinale. Geograafiline piir ulatub Himaalaja mägedest põhjas kuni troopilise lõunapoolse poolsaareni, mille vahele jääb peadpööriv kultuuride, keelte, rahvusgruppide, religioonide ja elustiilide virvarr. Ajalugu on käegakatsutav ning sajanditevanused kindlused ja templid seisavad külge külje kõrval moodsa arhitektuuriga. Raamatus on kirjeldatud iga regiooni tähtsamad vaatamisväärsused, et aidata Indias veedetud aeg otstarbekalt ära kasutada. India puhul tuleb kindlasti kasuks ka praktiline teave, mis aitab orienteeruda transpordi, majutuse, kombestiku jm keerukates valdkondades.